

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
18 Martie st. v.
30 Martie st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea in
Közép-utca nr. 395.

Nr. 12.

ANUL XX.
1884.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Êr când voi fi . . .

Când voi fi pământ,
In liniscea sêrii,
Săpați-mi un mormânt
La marginea mării!

Nu voiu sicriu bogat,
Podóbe și flamuri,
Ci-mi implețiți un pat
Din veștede ramuri.

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aprópe.
Să am un cer senin
Pe adâncile ape.

S'aud cum blânde cad
Isvórele 'ntr'una,
Prin vérfuri lungi de brad
Alunece luna.

S'aud pe valuri vânt,
Din munte talanga,
De-asupra-mi teiul sfânt
Să-și scuture crénga.

Și cum n'oiu suferi
De-atuncea 'nainte,
Cu flori m'or troeni
Aduceri aminte.

Și cum va încetá
Al inimei sbucium,
Ce dulce-mi va suná
Cântarea de bucium!

Vor arde 'n préjma mea
Luminile 'n déluri,
Išbind s'or frământá
Eternele valuri.

Și nime 'n urma mea
Nu-mi plângă la creșcet,
Ci codrul vânt să dea
Frunțișului veșted.

Lucéferii de foc
Privi-vor din cetini
Mormânt făr' de noroc
Și fără prietini.

M. Eminescu.

Deian.

— Novelă. —
(Urmare.)

II.

Se umplu satul de vestea, că Deian e in hotarul Lăzenilor. In tot cornul de uliță vedeai câte-o grămadă de ómeni, care de care mai curiosi să scie ceva nou și toți cu câte-o scire nouă in sac. Unii l'au véđut trecénd călare la vale, la alții a fost de a cerut sălaș pentru nópte; unii sciau, că erá 'mbrăcat ca cerșitor, alții că a venit in haine de gendar și câte și mai câte altele. Cari vești insé tóte se uniau intr'o privință, că Deian trebuie să fie in apropiere.

Abiá se respândise fama despre asta și sosi in datá o companie de cătane și mai mulți gendari, cari cutreierară pădurile, văile și tóte speluncile din giur, insé făr' de-a aflá ceva.

Și asta o pățise potira de nenumerate ori.

Și cu cât mai mult se făceau astfel de urmăriri fără nici o ispravă improtiva lui Deian, cu atât mai mult creșcea credința poporului in voinicia lui. Așá incât ómenii credeau, că pe Deian nu-i potirá și judecatá 'n lume, care să-l pótá pedepsi, căci se scia pré bine cum fuse el prins in inchisórea din Săliște și Sibiu și cum fugi d'acolo cu ferele pe picioare din temnițele cu mare pază păzite.

Căci, ce e drept, ca Deian nici nu s'a mai pré aflat vr'odatá hoț cu atáta iscusință și viclenie. De fire nu erá el selbatic, nu-și aflá el veselia in omoruri. Mare nevoie să fi avut, ca să-și ridice arma ucigátóre asupra vr'unei suflări omenesci. Inse el erá om indrásneț, viclén, care tráiá cu jafuri caștigate prin putere și mai pe sus de tóte erá bun de inimă, ca pita din gurá. De aceea poporul il și cinstiá.

Deian nu făcea nimenui réu din popor, numai la domnii mari, dela cari de și luá, nu remána gol in urma mânilor lui; ba unde sciea de necasul ómenilor sáraci, i ajutá cu bani și vite, ce le cumpérá cu jácmanurile hoției lui.

Ș-apoi de și sciau ómenii câte-ceva de el, ei nu spuneau străinilor nimic: „Nu sciu, Domnule, n'am vé-

duț*, — asta le eră respunsul la întrebările potirei, fiind că le plăcea să-l scie pe Deianul lor slobod. Căci vorba aceea: românul ține minte și binele cu bine-l respălătesce.

Ș-așă hoțul cu viclenia lui putea umblă, cât voiă, fără nici o grijă de a fi vëndut de românii lui; apoi de potiră n'avea témă.

* * *

Pe când dar il căutau gendarii pe la Lăzeni in ruptul capului, el eră cale de câteva ore mai departe între munți la Boereni. Ací avea el o fetă, care i ră-nise inima mai de mult și la care se n'orcea, când eră ostenit de drum și de hoții, ca să se desmerde in dragostea ei. Căci hoț făr' de dragă nu s'a mai pomenit; hoțul fără drăguță e ca lemnul fără frunđe.

Dar Deianul eră viclen in tôte, așă și in d'ale dragostii. O iubi cât o iubi, ér acú i se mai domoli dragostea, mai cu sémă de când vëduse fêta judelui din Lăzeni, pe frumoșa Ilinca, despre care se vorbiă peste șapte riuri și șapte munți, și pentru care căpëtase ierburi vrăjite dela baba Dochia. Dar cu tôte aste, fiind că satul i căđu in cale se otări a mai merge odată la Ana lui, s'o mai vëdă odată și cu vorbe dulci să-și iee diuă bună dela ea, ca să n'o mai întâlnească póte nici odată in vieță.

Și așă când încă abia începù a se lumina de diuă, Deianul ajunse prin pădurea Boerenilor la capul satului. Aici descălca și intră pe porțile descuiate in ogradă. Anuța era de mult in picioare și plângea, plângea in ușa pridvorului cu mâinile ascunse in pâlmi.

— Bună dimineța, Anuță; dar ce plângi? — grăi haiducul.

Frumoșa fêta se sguduì in tot trupul, când il audi și-l vëdù și cu un țipet slab de spaimă se uită la el. Par că nu-i vinia să-și creďă ochilor; își șterse lacrămile și se uită cu ochii ei mari tot la el și ér la el.

— Eu-s, Anuță, Ionelul teu, — dișe cu desmerdare hoțul, — ori nu me mai cunosci? Ce-i cu tine, de te uiți așă măniosă la mine?!

Dicënd aceste, inainte de a se pute copila feri, o strinse lin in brațe și o sărută. Ea roși ca un boboc de trandafir și se uită ingrigiată impregiur, remănënd insē răđimată de peptul lui.

— Da én grăiesce ceva, Ană; nu me omori cu tăcerea ta! Avut-ai vr'un vis urit și ți-i témă, séu ce ai? Êta-me că-s lângă tine; pân' me veđi pe mine, n'ai grijă de nimic. Ui la mine 'n față: eu-s iubitul teu!

Copila oftă și ér începù să plângă. Și cu glasul inăbușit de lacrămi șopti:

— Da, Ionică, am avut un vis urit, fórte urit; și mi-i témă. O Dómne! mi-i și gróză, când gândesc, că-i aprópe cesul, când nu me vei mai iubi, ș-asta va fi cé-sul morții mele.

Deian se făcù palid, apoi roșu ca focul. Copila privi prin lacrămi, ce-i scipiau ca niște steluțe pe ce-riul senin al ochișorilor ei la Ionel și începù să plângă tot mai tare și mai tare.

— Cu ce-ți mai bați capul; dar decă nu te-aș iubi, cugeti c'aș veni pe la tine? Nu mai plânge! Spune-mi mai bine ce-ai visat, să vëd ai pocrină să te superi! — dișe cu un glas prefăcut haiducul.

— De mult, de mult n'ai fost la noi, Deiene; și deo Domnul să nu vorbesc într'un cés réu, dar eu simt că nu-i a bine. Am avut un vis urit ađi nópte. Par' că eram in grădina noastră și ședeam pe laița de sub frăgariul cel mare, unde petrecurăm altă-dată atâtea clipe plăcute — și te așteptam Ionică, te așteptam fórte lungă vreme și tu nu mai viniai. De mult ce așteptasem, mii și mii de gânduri și cugete rele mi se svércoliau prin cap, ba că te-a prins potira, ba că ești in închisóre,

că ai uitat de mine, când in sfărșit se deschise porțița și tu te iviși in prag. Erăi așă de mănios, precum nu te-am mai vëdùt încă, așă, cât de frică me prefăcui intr'o rujă galbină, ér lângă mine răsări un trandafir mai innalt, și mai subțirel, și mai frumos ca mine, căci eră roșu ca focul. Ér tu par că ai venit cătră noi; ai rupt trandafirul cel frumos și ți l'ai pus in pëlérie, ér pe mine m'ai călcat cu picioarul. Pân'ací imi fu vistul. Când me tređii, tot trupul imi tremurá din cap până 'n tálpi ca frunđa de plop. N'am mai putut adormi. O frică, o spaimă necunoscută m'apucă și amărită de ceva, nici nu sciu de ce, plânsei ací, pân' veniși tu Ionel.

— Ce voinică mai ești și tu, — dișe cu un zimbet silit Deian, — un vis de nimica te póte sminti și-ți amări dișele. Lasă gândurile aste! Scii tu, cât de iubesc, nici să nu te mai gândesci la d'ale!

Intr'aceea se sculă și mama Anuței, o vëduvă in vrêstă; ea pofti pe Deian in casă și fiind ostenit, i așternù patul să se odihnească.

Când s'a tređit, simți că somnul nu i-a folosit chiar nimic, par că l'a zdrobit mai tare, eră ostenit in tot trupul; ș-apoi par că vëdù cu ochii somnuroși un cap de femeie prin crepătura ușii, ce se 'nchise 'ndată, cum se sculă el din pat.

— Cine a fost óre?! Cine scie ce am vorbit in vis?! Póte m'a auđit!

— Eh! dar ce?! Sânt fete destule in lume! Numai atâte grigi de aș avé, borborosiă, căutând să alle ceva, cu ce să se póta linisce. Dar tot insedar, căci mai veniră aminte cuvintele povëțuitoare ale vrăjitoarei, și grăbi să se indepărteze din casa asta, unde fu in-timpinat cu plâns.

Când porni Deian, Ana nu mai plângea, cu ochi reci privia in urma lui, numai buzele-i palide i se mișcau dovedind o luptă din lăuntru, ce-i stăia inima...

Deian mergea, mergea, dar cu gândul tot la cuvintele babei:

Mreja, cu care peirea prinde voinicii, e dragostea fetelor!

III.

Trecuse de Constantin și Elena, eră pe la Sândieni. Turmele de prin văi, unde stătură la iernatic, porniră la munte. Vëcul eră frumos și ciobanii s'au așeđat la sălașurile lor vechi, încependu-și lucrările obișnuite.

Judele Burbea din Lăzeni avea și el o turmă de câteva sute de capete, care se suiă să vëreze in muntele Vilcul. Și fiind că judele Burbea eră bun gospodár și ingrigitor de averea sa, se otări să mergă și el la munte să vëdă cum e lumea 'n sus; nu-i óre locul mo-circos după ploile multe și că óre se pórtă ciobanii și baciul cum se cuvine după plata cea scumpă, ce le dá pe an.

Gospodărița leica Parasehiva și cu fêta Ilinca i gă-tiau merinde de drum. Și fiind că Ilinca nu mai fuse la munte și nu vëdù cum e rënduicela pe la stâni, gă-tind așă merindele, i veni o poftă nespusă de a insoți pe taică ei. Și pofta i se tot întări, încât indrăzni a grăi cătră bētrănul.

— Du-me tată la munte și pe mine, — dișe desmerdându-l cu vorbele ei dulci, frumoșa Ilinca, să sciu și eu cum i p'acolo. Așă mi-i de dor să vëd muntele acela indepărtat, după care s'ascunde sórele când se culcă séră. Me duci, tatică?

Bētrănul se uită cu drag la ea și fiind că o iubiă tare, fórte tare, nu sciea ce să-i dică. O! dór așă frumos l'a rugat, încat par' că nici nu i-ar puté dișe: ba. Dar asta ținu numai o clipă, și dișe:

— Șeđi tu acasă, Ilincuță, la gospodărie, veđi ma-

ma ta p^ortă mare lipsă de tine; las' acum c'o să te duc altă-dată.

— Bine, tătică, — dⁱse ea oftând și când se 'nt^orse își șterse o lacrimă, ce i se furișă din ochișori pe genele lungi și negre.

B^otrănul Burbea v^ođu, că-și șterse ochii și-l săgetă prin inima, sciind că a amărit pe Ilinca lui.

— Nu te sup^orá, Ilincă; o să me mai g^ondesc până dimin^oța, și-i mai ved^o.

Ilinca săltă de bucurie și fugi ușorel ca o căp^ori^orá în casă să róge și pe mama s'o lase.

Părinții își iubesc copii ca ochii din cap, de aceea și caută să le facă cât mai puțină sup^oráre. De aceea nu e mai mare durere pentru un tată, și o mamă decât aceea, când v^od copilul lor măhnit și știu că ei s^ont pricina la măhnirea lor.

Și fiind că nenea Burbea și leica Chiva erau ómeni buni de inimă, cari-și iubiau copila lor, ca ochii din cap: a doua dⁱ de dimin^oța, când abiá incepuse a se rev^orsá d^ori^ole, judele cu f^ota sa incălecară pe doi căl^ou-șei mocănesci, o luară cătră munte.

* * *

— Bună odihnă, nene jude! V'ați pus la popas?

— Écá mai poposim puțin la umbră. Dar tu voinice, d'unde ești și ce cauți pe la noi?

— Ei să nu fac vorbă multă, spun drept, c'am venit să caut slujbă, și dec' ai av^o și pentru mine loc între ciobanii d^oale, și-aș fi slugă bună și credinciosă.

— Nu-i vorbă, că de avut aș av^o, — dⁱse Burbea măsurând pe neóșul voinic din cap până 'n tâlpi; dar tu de unde ești, din ce părți ai venit și cum de-ți cauți pe vremea astă slujbă?! Ciobanii se tocmesc pe la Sf. Gheorghe și nu pe vremea asta, când oile-s la munte.

— D^oeu, nene jude, că mi-i și rușine să mai umblu dintr'un loc intr'altul pe vremea asta, dar să me cređi că n'o fac din vina mea. Vei fi cunoscut póte pe Chirila lui Dancu din Vilcea, un oier mare, dar care cu neguțatoriile lui păgubi mult și așá își v^ođu tóte oile chiar acú; é^o eu am remas din ciobanie, după ce am stat doi ani de d^ole la el, că erá un om bun și cu frica lui D^oeu; ne plătiá simbría totdeuna la vreme și fără nici o zăbavă. Silit așá, imi v^ođu și eu oile mele, ce le-am căp^ottat în simbr^oie și luând banii plecái din munte 'n munte, să-mi cap^ott un stăpán de omenie, la care să intru 'n slujbă. Ș-auđind de d^ota, nene jude, că ești un om de care nu se póte plánge nimeni, veniți și indrăsnii a te agrái.

— Bine, báiete! O să ne înțelegem. Și decă putem face tocmlă, și te vei purtá omenesce, apoi cu ajutorul lui D^oeu de mâne 'ncolo să intri 'n slujbă.

În scurt se făc^o tocmlă. Andrei Vintilă, așá se numiá ciobanul, remase tocmit pán' la Sf. Dimitrie în slujbă la jupánul Burbea. Și fiind că judele cu f^ota sa remase mai doue s^opt^omăni la stână, av^o prilej să vedă, că 'n Vintilă dăd^o de un om harnic și credincios, care își isprăvesce lucrurile bine și făr' de-a așteptá multe 'mbiate.

Dimin^oța când sórele sărutá stâncile cele mai inalte din piscul muntelui cu 'nt^oile sale rađe, Andrei se sculá, scótea fluerul din mânecă și cântá câte o doină, cât și ciobanii ceilalți tređiți ascultau frecându-și ochii la cântecul fermecat. Asta erá ruga lui de dimin^oța.

Când isprăviá, ciobanii toți erau în picioare, își dădeau binețe unul altuia. Strungariul intrá în staulul îng^ođit cu cetină de brad și mână oile cătră strungă, unde ciobanii mulgeau laptele în gălete mari, unul nu erá așá de iute la lucru ș-așá bun de glume ca Andrei.

Unde erá el par că toți lucrau mai cu grabă și mai cu chef.

După prânđul de dimin^oța ce-l gătiá acum Ilinca, ciobanii porniau cu oile la pășiune, cântând unii din fluer, alții din gură.

Dar Andrei avea dintre toți versul cel mai frumos, cântecul lui s'auđiá peste tóte cecelealte:

Pe-unde trec cu dorul meu,
Plánge érba pe p^oréu,
Pe-unde trec cu jelea mea,
Plánge érba pe v^olcea.
Frunđă verd^o de mohor,
Mult mi-i dor și-mi vine dor,
De cea ț^orá ce-am l^osat:
De cel codru stráinat.
Plánge-me codru cu dor,
Că ț^o-am fost bun frăđior;
Plángi codrule după mine,
Căci am fost frate cu tine!

Și când cântá el așá, Ilinca îl ascultá totdeuna tare cu drag...

É^o séra când se 'ntorcea Andrei cu oile dela pășune cu c^on ecul de sérá pe fluer, el nu viniá nici odată cu mânilé góle la stână. Odată aducea mascată * dulce Ilincei, altă-dată câte un fus frumos de lemn de paltin tăiat și crestă cu meșteșug chiar de el. é^osuși — pe vreme ce ș^odea la umbra vr'unei stânci lângă oi. Ilinca luá lucrurile aduse de Andrei, i mulțamiá și când privirile ei așá din înt^omplare se 'ntálniau cu a lui, roșiá până 'n albul ochilor și până 'n negrul p^orlului. Andrei oftá adânc, é^o ea se 'ntorcea de grabă, și cu inima turburată își vedea de lucru — nu cumva să bage cineva 'n samă că a stat de vorbă în vreme de sérá cu un fecior. Dar g^ondul ei erá tot la el, și eugetul lui tot la ea.

Intr'o dⁱ se duse Ilinca să cul^ogă floricele de pe cóstele din fața sórelui, căci sus la munte se atlá multe flori: săgeți roșii, clopoțele vinete, gheocei albi, lácri-mióre și altele, cari le plac mult fetelor. Și când porni, erá un v^oc frumos, l^osat anume de D^oeu spre veselía ómenilor.

Dar tocmai la munte-i mai ciudată vremea. Acum i frumos și pán' ai bate 'n p^olmi se ridicá o volburá négră de nouri, care spriginită de un vifor țap^on se apropie și în câteva clipe plóie, v^ott, tunete și fulger saltá 'ntr'un joc turbat, v^orsând din v^ođu^ori riuri de apă, ce-ți măturá stână și oi, de nu le adăpostesci bine la pótele vr'unei stânci.

Așá se 'nt^omplá și astă-dată. Ilinca — fără nici o grigă — se 'ndepártase dela stână cale de un c^os și mai bine, când o ajunse un viscol, care i tăiá calea, de nu se mai putea 'nt^orce.

Mare fu spaima bietului tată, căci par' că se ruperă tóte zăvórele nourilor, plóia turná ca din ciubăr.

Când se potoli puțin plóia și viforul, ciobanii, strungariul, baciul și judele porniră care 'n cătrău să caute pe Ilinca.

Andrei sciá pe unde avea ea obicei să umble. Până când dar ceilalți porniră intr'alte părți, el fugă cătră isvorul Linului.

Ilinca retrasă în dosul stâncii, d'unde isvoríá p^or^ouașul, remase scutită de plóie; ș-acum zăcea acolo leșinată de frică cu floricelele ce culese risipite pe jos, cu capul pe mușchiul verde și cu trupul pe p^otra gólá. Fața i erá albă ca spuma laptelui, cosițele-i negre ș^orpui^ou risipite, fără nici o r^onduie^olá pe fia albă 'n jos, ce i acoperiá creșcetu-i mlădios.

* Un fel de reșină de brad cristalină, care-l țin în gură fetele dela sat pentru dulc^oța și mirosu-i plăcut.

Cât o zări Andrei, cu o săritură ajunsese lângă dânsa. Se puse în genunchi și cu apă adusă în palme dela isvorul argințiu, i stropiă fața. Ilinca își deschise ochii și privi lung la Andrei.

— Unde-s eu, Andrei?

— Lângă mine, Ilinco, — dîse ciobanul ca fermecat.

— Mi-ai scăpat viața, Andrei, — șopti ea ridicându-se greu pe cotul drept, — îți voi fi mulțumitoare totdeauna. Eră să mor de spaimă.

Apoi adause roșind :

— Să mergem, Andrei!

(Incheierea va urmă.)

Virgil Oniță.

P e s t â n e ă . . .

Pe stâncă 'n fața casei vîstre
In multe nopți am plîns:
Acolo 'n pept ilusii dulci
De-a tîndul mi s'au stins.

Vai! estui loc am concrețut
Plîngînd o taină-adîncă,
Ce numai tu o scii și eu
Și fagul de sub stîncă.

Cresci, fagule, cu drag doresc,
Cum cresce dorul mare;
S'o chieame galeș umbra ta,
Trecînd pe cea cărare.

Și-un vîntuleț să 'n cîp'-atunci,
Mișcînd a tale frunțe —
Și 'n plînsul lor remușcător
Un glas iubit s'auă.

Și să alerge 'n vîrvul stîncei,
Chiemîndu-me pe nume;
Și l'al ei plîns să fie mut
Pămînt și cer și lume!

V. B. Munteșcu.

A p a .

(Urmare și fine.)

De apă ca medicament în timpul present se fac aplicările cele mai estinse. Adoratori mulți și mari ai metodei de apă s'au aflat în toate timpurile. Aplicarea ei ca remediu intern, însă nu jîcă rolul acel însemnat, pe carele îl aflăm ca estern.

În prima linie trebuie să privim apa cîn punct de vedere fiziologic, dar și pathologic, ca un ce mai bine acomodat pentru stîmpîrarea setei, în a doua instanță forte de căpetenie, ca pe mijlocul cel mai apt pentru curățenia corpului.

Cu tot dreptul să considerăm și să împlinim deci dorința acelu bolnav, carele aprins de bîlă grea și inflamatoare, cere beutură rece și recoritoare; să-i dăm apă de câte ori o doare în bîlele de friguri inflamatoare, reumatice, gastrice de fere și nervose. Circulația și mișcarea cea ageră a procesului vital, ce se condiționează prin beutură abundanță de apă, nu influențează numai asupra calității sîngelui și părților organice ale corpului, dar chiar și asupra productelor de bîle într'

atîta, încât urcînd ea activitatea organelor de secrețiune din pele, rerunchi, intestine, contribue mult la evacurarea aceloră din corp. Prin apă abundanță se pot delătură și medicamentele stricicioase, precum și veninurile adunate cu voia și fără de voia în corp. Despre acestea din urmă putem afirmă, că subțindu-se prin apă, devin mai puțin periculoase. Privindu-se apa multă și caldă ca remediu emetic, va contribui la deșertarea lor din corp.

Rolul cel mai însemnat jîcă apa ca medicament estern. În privința acêsta se usiteză în modurile cele mai multe și varie, încât felul acesta de medicare s'au ridicat la o specialitate mare a medicinei sub numirea de cură de apă rece, introdusă mai înteu prin Vincent Priessnitz și aplicată de el și următorii lui în toate feliturile de bîle. Așa aflăm apa aplicată: ca compresă, catapasmă, ca irigațiune, ca douche, ca scaldă generală, de ședut, de picioare, de talpe, de cap etc.

Cura de apă rece se mai pîte privi și aplică pentru învîrtoșarea escelentă nu numai a peleii, stomacului, intestinelor, plămînilor, rerunchilor și ca un mijloc de întărire pentru organismul întreg, ci chiar și ca o cură psihică pentru hypochondristi, pentru enervați, pentru cei demoliați, fără energie și voință, pentru cei aplicați spre recelă, sensibili, iritați, precum și pentru cei depresi moralicesce.

Reasumînd acestea în expresiuni tehnice, se pîte usită apa, ca un ce antiflogiologic, roborant, escitant, alterant, emolient, evacuant, derivant, resorbent, sedant, refrigerant etc.

Dacă reasumăm și bîlele apte pentru aplicarea apei rece, aflăm, că ea se pîte usită cu mult succes în toate bîlele de reumatism acut, în neuralgii și în contra hypochondriei și hysteriei; la erupțiuni cronice de pele; în contra catarrhelor de stomac, obstipațiuni și hemorroide. În bîlele interne cu friguri nalte (ferbințeli), precum tyfus, scarlatina, morbilli, versat, erysipel, inflamații de creri, de gît, plămâni, peritonita etc. se pîte aplică apa cu cel mai escelent efect.

Despre apa caldă putem amintî, că ea în prima linie se întrebuintează pentru curățirea peleii; mai departe putem aduce prin apa ferbinte corpul nostru în o asudare abundanță. Ca resolvitoare seu resorbătoare de escudate din țesetura organelor se pîte folosi apa cu succes mare.

În fine putem dîce, că apa se întrebuintează în toate bîlele cronice.

Dacă facem o privire scurtă și asupra apelor minerale aflăm, că ele și-au efectul lor în următoarele cazuri de bîle:

Sân-Georgiu. Sub numirea numelui colectiv de S. Georgiu se înteleg mai multe băi și ape minerale, între cari se disting S. Georgiu și Valea-Vinului. Apele acestea cu drept cuvînt se pot pune într'o categorie cu apele de Gleichenberg, Bilin și Selters, de și pîte că în locuri mai frumoase. Ele unice sînt proprietate românească și ajunse în mâni destere, buna-ôră după cum cum au ajuns de a fi administrate de societatea „Hebe“, pot deveni cu timpul între băile cele mai bine cercetate din Transilvania.

Băile zac în apropierea Năsăudului într'o regiune frumoasă muntosă incungurată de păduri. Șoselele sînt bune. Calitatea lor se caracterizează de ape acre alcoolice-muriatice, bogate în natron carbonic și chlornatriu. Influența lor medicamentosă s'a manifestat cu succes eminent în cazuri de sordiditatea mistuirii și a funcțiunii intestinelor, în hemoroide și anomalii de menstruațiune, în blenorvea interimală, în cazuri învechite, de friguri, în bîle de ficat și splină, în contra catarelor de plămâni, în rerunchi — histeria, hypochondria, scrofulosa și slăbiciunea nervosă încă-și află aici remediu

Circul Romanilor.

imbucurătoriu. Apele lor calde se aplică în bôle reumatice și athrotice, frecând cele reci în casuri de slăbiciune.

Basna 1 $\frac{1}{4}$ mil. îndepărtată de Mediaș, posedă apă sărată, ce conține Jod și Brom. Ea se întrebuintează în contra scrofulelor, afecțiunilor de podagră și reumatism, la tôte ulceratiunile, adenita; struma (gușe) în tôte afecțiunile de os, rane vechi de piele, imflături de articulații și în catarrhe cronice de mîtră.

Borsec, 3 mile dela confiniile Moldaviei, se bucură de ape alcalice, conținând în parte mare natron carbonic și fer. Apa lui se aplică în contra anemiei (lipsa de sânge), bôlelor de stomac, ficat; mai departe la bôlele cronice de plămâni, unde se împreună apa cu zer, paresa, reumatism, în contra catarrhelor, în fine în contra hypocondriei și a bôlelor de alienație.

Buziaș, 4 mile de Timișoara, posedă carbonat de fer. Apa acesta produce efect minunat în contra anemiei, chlorosei, hydramiei; se întrebuintează mai departe în reconvașcență după bôle grele. În contra sterilității, scrofuloșei, rachitei, scorbutului, în frigurile învechite.

Carlsbad, în Bohemia, posedă, ptem dice, apele cele mai vestite din lume. Puterea lor principală se bazează pe sările sulfurice și carbonice și pe proporțiunea nimerita a mestecării acestora. Indicațiunea lor se rectifică în tôte soiurile de catarrhe de stomac și de intestine cronice, hyperamia de ficat, ieterul (galbinaș), etc.

Vâlcele (Eöpatak) este un loc de cură, a cărui apă conțin alcalii carbonice și fer. Situația lor este 2 $\frac{1}{2}$ miluri de Brașov într'un loc frumos. Daună că administrațiunea băilor nu se îngresează mai bine pentru salubritatea acestei scalde. Apele acestea se aplică în contra catarelor cronice de stomac, haemorrhoidelor, hypertrogiilor de ficat și splină, obstrucțiunii habituale; în contra catarelor de plămâni, și blenorhoea cronică, catarelor de mîtră și vagină. Asemenea își manifestează influința lor în scrofuloșă, rachita copiilor, în contra podagrei și reumatismului; influințază mai departe asupra carceilor hysterici, impotenții, anomaliiilor de circulațiune, anemia, chlorosa și hysteria; în contra amenorrhoei și dysmenorrhoei.

Franzensbad în Bohemia stă asemenea în rëndul băilor celor renumite. Apele lui sémănă mult cu cele din Carlsbad, se deosebesc însă de acestea prin alte însușiri caracteristice, ele mai posedă glodul cel renumit feros și fer. Ele își manifestează influința binefăcătoare în tôte bôlele cronice, cari se bazează pe lipsa de sânge, slăbiciune și amortirea substanței organice, precum și pe o innervațiune slăbită, de aceea se pôte aplică în tôte formele de anemia, chlorosa, bôle de piele cronice, scrofule și rachita învechită, la stase în pântece. Scăldile de gazuri se pot întrebuintă pentru promovarea activității pelei, pentru iritațiunea măduvei spinale etc. Bôlele de stomac, intestine, haemorrhoidale, bôlele de nervi își pot caută aici mântuirea lor cu succes eminent.

Geoagiu zace 1 $\frac{1}{4}$ mil. îndepărtat de Orăștia și posedă terme alcalice de 25—25.5°. Puterea lor vindecătoare se manifestază în conturbări de mobilitate și sensibilitate în paralyse, neurose, reumatisme, podagră, după procese puerperale, în bôle cronice și măduva spinării; în contra ghindelor scrofuloșe, bôlelor de articulații și ôse; în morhuri cronice de piele, precum și ulceratiuni învechite; așîșderea în contra blennorrhoei organelor de respirațiune.

Gleichenberg în Stiria se deosebesc prin apa sărată, ce conține cantități mari de alcalii carbonice. Apele acestea se întrebuintează în tôte bôlele cronice ale tractului de respirație, așă la începutul tuberculoșei

și la afecțiunile ei catarrhalice, la esudate pulmonale. Mai departe în contra scrofuloșei, catarrhelor învechite de stomac, intestine, ficatului gras etc.

Covasna zace într'o îndepărtare de 7 miluri de Brașov și 2 miluri dela confiniile sud-ostice a le țerii. Apele sale sînt în parte sărate și se bucură de cantități mari de alcalii carbonice. Ele stau mai de mulți ani în renume bun în contra bôlelor cronice, reumatice și de podagră, neuralgii, morhuri învechite de piele, ulceratiuni scrofuloșe, paralyse reumatice, slăbiciuni generale după bôle îndelungate, în contra catarrhelor de stomac și conturbări de mistuire.

Marienbad în Bohemia are ape în felul celor dela Carlsbad. Formele bôlelor în care se aplică acestea: sînt îngrămădire de flegmă, fere și acide în stomac și intestine, basate pe o tēmpire a acestora, dureri hamorrhoidale, stase în mitra, imflături de ficat, conturbări în secrețiunea ferei, în hypocondria. În bôle stase de pântece, în podagra și reuralgii încă aduc folos.

Mehadia în Bănat, posedă terme de sulfure, afară de aceea chlornatriu și chlorcalciu. Apele acestea se usiteză cu succes bun în tôte morburile de piele cronice; în contra durerilor reumatice și de podagra, paralyse; în hypertrophii de ficat, splină; în contra scrofulelor, neuroselor, contractelor și anchyloșelor produc efectul cel mai eclatant.

Ocna Sibiiului e situată într'o depărtare de 1 $\frac{1}{2}$ de acesta; pozițiunea ei e neamicabilă. Apele ei se disting prin sare abundantă, mai conțin încă și Jod. Influența lor vindecătoare se exprimă în diversele forme de bôle scrofuloșe, reumatice și de podagră, la bôle cronice de piele. Hypertrophiile organelor ghindose, precum d. e. gușa; bôlele de mitra și ovarii, precum și bôlele de nervi; hysterie și hypertrophie, ce provin dintr'ensele își află în acele ape remediul lor cel mai binefăcător.

Zezin (Zaizon) doue ôre de Brașov, se bucură de ape acre alcalice-muriatice. Cuantitatea de Jod în apele acestea o caracterisază pe deplin de o baie de Jod. Indicația acestor ape se rectifică în bôlele de scrofuloșă și femeiesci, blennorrhoea și catarrhele bronchiale, în mărimea ficatului și a splinei, cu deosebire după friguri renitente. O parte din apele acelea e de mare ajutor în lipsa de sânge, chlorosa și la slăbiciunile femeiesci.

Tușnad, care zace într'o depărtare de 5 miluri de Brașov și de 2 miluri de Csik-Szereda, posedă ape carbonice calde și reci, precum și de fer. Locul acesta de baie nu se distinge numai prin apele binefăcătoare de scaldat și de beut, ci el se pôte privi mai mult de un loc climatic, unde în timpul cel frumos de vēră tot felul de bolnavi își dau rendez-vous. Situația lui este una din cele mai interesante, escelând prin munți acoperiți de arborii cei mai diverși și înalți, de stâncile cele mai selbatice, romantice, de aceea e incomparabilă. Aerul cel curat, bun și balsamic, precum și apele cele mai întăritore invită cu drept pe toți cei slăbiți la participare.

Bolnavii, cari își caută mântuirea lor în acest loc, sînt acei ce sufer de anemia, chlorasa, hysteria, hypocondrie, bôle de mîtră, haemorrhoidale, imflături de articulații reumatice și de podagră, slăbiciuni de nervi, precum și afecțiunile catarrhalice și de alte feliuri a le organelor de respirație și a stomacului.

Dr. Ioan Moga.

Bibliografie.

„ORNITOLOGIA POPORANA ROMANA“ de S. Fl. Marian, membru al Academiei române. Doue tomuri. Cernăuți, tipografia lui R. Eckhardt. 1883.

(Incheiere.)

Sabia fermecată, cu care feta împărătescă resbesce oști întregi, scoțând-o numai din teca, reprezintă pe Mars dacic, care după Lucian era simbolizat cu o sabie de fer.

Zabazius Zamolxis ca șerpe e represintat adese pe vasele și basreliurile mortuale nu numai ale Dacilor, ci și a Romanilor și Grecilor, unde între altele el reprezintă sufletele eroilor repausați.

Dacii petreceau la inmormântări în veselii, bachanale și ospetări, inchipuindu-și că morțea nu-i o soluție a ființei, ci o schimbare simplă de viață sub pământ. Zamolxis se retrăgea, după Herodot, în chilie subterană în timp de trei ani, spre a reapăre la alpatrulea (IV § 95). Despre ospețele mortuare ni vorbește o piatră monumentală și păstrată în muzeul din București, unde aflăm pe un om jumătate culcat pe pat, cu tunică și invelit cu o mantă, rădēmându-se pe cotul stâng și ținând în mână stângă o cupă, în cea dreaptă ceva de mâncare; o femeie îmbrăcată cu peplos și cu capul acoperit cu vël stă pe scaun; la mijloc însă men-sa tripes încărcată cu bucate; jos o inscripție greacă: „Apollodor, fiul lui Nicias, salutare“.

O reminiscință sunt ospețele usitate la Români după inmormântări. Despre nemurirea sufletului aflăm următoarea reminiscență în legenda rënduniceii: murind copiii, nevêsta se bucură, însă când muriră socrii, ea bocia; întrebând-o bărbatul despre cauză, ea respunse: „După copiii noștri n'am plâns, ci am jucat și am ris, pentru că pré bine am știut unde se duc ei, că merg în raiu, érá după socrii cum n'oiu plânge, știind bine, că pentru faptele lor trebuie să mērgă la munca vecinică a iadului“. Pricepem, că bărbatul a fost iritat, căci la Daci femeile îngrijava esclusiv cultul religios; că e o reminiscență dacă, ne documentă impregiurarea, că vrënd a o bate bărbatul pentru purtarea ei, ea se preface în rëndunică și sboră afară.

Șerpele ca simbolul lui Zabazius Dionisius și al lui Zamolxis devine la Daci un demon rău, simbolul grózei și al nimicirii, și ca atare stindardul lor militar sub chip de un bălaur mare cu cap de lup, din acărui gură căscată se zăresc niște dinți mari și limba; el érá fic-sat pe un bêt sub gâtleg. În timpul luptei el se purtă orizontal (veđi Columna lui Trăian, ed. Fröhner, p. 104). Căpeteniile dace supuse lui Trăian sânt reprezentate ca bálauri într'o poziție înclinată (Fröhner, ib. p. 81). Sub dominațiunea romană în Dacia se introduse bálaurul și în armata romană. După Eckhel, doctrina nummorum VII 343, aflăm pe monetele provinciale ale Daciei sub împératul Decius, alătura geniului Daciei, un cap de bálaur. Și la poporul român se află reminiscințe despre bálaurul dacic, care s'a introdus dela Sciiți. Poporul vorbește de ființe, cari „sub nume de bálauri au trup de șerpe și graiu omenesc, și cari, când se luptă cu vitejii Fêți-frumoși, se lovesc cu ei în buzdugane, érá când alungă vre-o pradă, o alungă cu o falcă în cer și cu una în pământ“. „Insé ei sânt totdeuna învinși de cătră Fêți-frumoși și tăiați în multe bucăți, carele cērcă a se impreună până ce asfințesc sórele“. (Vas. Alecsandri, Poesii populare, p. 12). Érá în legenda pajurei un bálaur cu 12 capite, ce ese dintr'un iaz mare din cealaltă lume, mănecă puii pajurii de pe un copac. Un fêt-frumos ajuns în cealaltă lume scapă drăguța sa, il taie paloșul seu și pajura spre mulțămire il duce în astă lume. — Șerpele il găsim pe obiectele

monumentale dace adese reprezentat ca incolăcit pe un pom.

În legenda ciocârlanului am vēđut, că o babă dede fetei îndrăgite de sóre, adecă deitei Bendis séu Mendis un pomușor, cu care făcēnd ea de trei ori în cruciș, se rădică în sus spre sóre. În legenda porumbului ni apare un arbore, în a cărui crepătură se află trei porumbi năsdravani, avēnd multe strae frumoșe, comóre și ecuiage. În legenda pupăzei paltinul vorbește cu o pă-rechie săracă, căreia i dăruiesce bani și în urmă o pre-face drept pedepsă în paseri. Avem aicia a face cu o deitate, care, ca Zabazius Dionisius, se străformă ne-contentit în vultur, șerpe, taur și capră, în arbore, spre a reprezenta o idee religioasă. Urme de astă deitate transformabilă aflăm la Daci pe o monetă dacă găsită în Dacia, pe care calul are în loc de rosetă în fața sa un arbore. Pe o altă monetă aflăm pe revers un călă-reț ținēnd la spate o ramură cu trei craci. Pe o altă monetă dacă aflăm la reversul ei o cracă de pom pe un cal, érá pe aversul ei capul lui Jupiter (Zamolxis). Érá pe partea convescă a talerașilor dace de aur cu curcubeu se află câte un cap de pasere incungiuat de craci, séu un miel, șerpe. (Tocilescu, ib. tab. H, nr. 4, 5). Am vēđut mai nainte, că Zabazius e reprezentat pe inscripțiunea greacă din Coloe în Frigia ca vultur pe un cal. Deci e probabil, că acest pom din legendele româ-nesci e énsuși Zamolxis Zabazius, care prefăcēndu-se în arbore sēvsêșese o nouă faptă, arată o nouă énsușire ómenilor.

Intr'o legendă românescă am vēđut, că o babă vrăjitóre dete unei femei sêrmame o buruénă, ca să o pórte în sin, ca să nască un copil. Femeia desperată născu întru adevêr apoi o fêtă, ce o numesce Đină. Pe asta đină o preface apoi mașceha ei în prepeliță și un moșneg dintr'o grădină afurisită érá să ucigă pe tatăl ei desperat, de nu trecea pe lângă grădina astă un moșneg, un băt și o băiată. Aici éráș descoperim o taină scandalósă a curții lui Zabazius Zamolxis. Maș-ceha este deitea Cotito, muma lui Zabazius, érá Đina este đina Bendis séu Mendis. Buruiéna fecundátore ne apare ca mărăguna din đilele de astăđi, numita și „Imp-erátescă“, érá de Romani Mandragora. Mandragora érá mult cultivată la Sciiți, unde pe Cununa dela Novo-Cerkask o aflăm reprezentată cu frunđe mobile în préjma deitei frumoșe scito-persane Anaitis, care veghi-ză asupra producțiunii în natură, (Odobescu, Cununa dela Novo-Cerkask în Analele Societății academice române, a. 1877, pag. 279), ca deitea generațiunii. Asta idee religioasă se află și la Romani și Greci. Pe basreliurile scite-persane din Iazili-Kaia dl Perrot află, că din flórea lot, care înlocuesce aicia din cauza regiunii matraguna, ese câte o cruce cu torte, pe care se află o mică figură formată din doue picióre cu un bust mer-runt și un cap rotund fórte mare de asupra, ce spēn-đură cele doui divinități principale, cea bărbătescă și femeiescă ale grupei (la Odobescu, ib. p. 276). N'avern noi aicia vre-o indegetare asupra baterii în cruciș a po-mului din legenda romană?

Am vēđut sus, că atât đeul Zabazius Zamolxis, cât și đina Bendis séu Mendis, se străformă în paseri. Am vēđut și pe basreliurile sarcofagului dela Resica geni inaripați, din cari unii se țin îmbrățișați, ca cum ar trage un danț imbinat, alții sunând din cimbale și cân-tând din flaută și naiu. Pe basreliurile altariului mi-traic dela Slăveni insé aflăm pe lângă grupa principală un om înțepând un bou, pe care l'a prins de corne, urne sântite și paseri simbolice, apoi mai jos un car tras de doui cai, doue figure într'o poziție de rugăciu-ne și în fața unei paseri și a unui cap de taur (Mu-zeul național nr. 8 din a. 1837 la Odobescu). Érá pe mai multe monete dace dintr'o epocă fórte anteriórá

aflăm pe Zeus ethophorul pe tron, ținând în mână drăp-tă un vultur (Boliac, Trompeta Carpaților nr. 939, fig. 41 și 44), ce corespunde întru câtva legendei romă-nesci, în care moșnegul ospetéză pe ciocărlani. Pe o cană de argint aflată în Permu din Rusia, vedem sub picidorele Venusei scitice-persane Anaitis, doi păuni față în față, ér bolta ei rotunjită e ornată cu porumbei și pepelițe, pe mâna-i dréptă însé ține un șoim cu cioc cocărjat, spre a-l adăpă, ca să veghieză la rodirea și repausarea naturii. (Histoire de l' Academie des In-scriptions, 1755, t. XXX p. 777 și A. Odobescu, ib. p. 248). Érá pe punctul central al fașiei conciliului cununei aflate la Novo-Cerkask în Talus-Meotis zărím în dréptă și în stânga portretului ei, câte o pasere mică de aur cu fața înainte, cu aripele abia deschise și cu ghiarele strinse sub picidore. Aceste doué paseri sânt încrăstăte cu turchize ovale. O mare fibulă găsită în Siberia pe malurile riului Tom ni represintă o acăuilă fantastică cu aripele jumătate destínse, strivind sub ghiarele ei o capră siberică, érá în museul Ermitagiului din Peters-burg aflăm „o mică statuétă completă de aur a unei paserele, în stare de repaus“, ce „ține sub ghiare o rață séu póte o lebedă“, „gușa și pântecelile i sânt acoperite cu imbrăcațiuni perozale“. O simplă placă de aur din museul ermitagiului din Petersburg are aspectul unei paseri, dară corpul e de forma unui pesce, impo-dobit cu solți de granat, ciocul însé i e foarte mare și cocărjat.

Aci dăm de urme ale străformării paserilor în alte vietăți, ce este atât de caracteristic în legendele popo-rale române despre paseri. De timpuriu ajunseră pase-riile în Scitia și Persia obiectul unei întinse orfeurării îngrădite, pe care Gotii eșind din Palus Meotidei o res-pândiră prin tótă Europa. Mai tóte motivele orfeurării îngrădite moderne sânt în de-comun luate din acésta orfeurărie îngrădită scitică. Animalele acestea, țiece dl Odobescu, (Cununa dela Novo-Cerkask, Anal. Soc. Acad. 1879, p. 258) „transportându-ne în regiunile Asiei cen-trali, ne arată o faună și o arte, fără sémén până a-cum printre produsele cunoscute ale industriilor anti-cuității; este în aceste obiecte un ce straniu și confus, un ce fantastic și feros, un ce esuberante de sumptuo-să selbătăcie, ca și în imaginațiunea întunecată a unor popóre, dedate numai cu crușimile resboiului și ale pre-dării“. Urmele orfeurării scite-persane le aflăm în aquila de bronz din biserica s. Ambrosiu din Milan din seco-lul al VI-lea, în sfta rotundă din mănăstirea Brixen din Tirol din sec. al VII, în giulgiul s. German din sicriul lui din biserica s. Eusebiu din Auxerre din Francia din sec. al VII-lea și în acuila de bronz din catedrala car-lovingiană dela Aix-la-Chapelle din secolul al XIV-lea. Aquila acira în forma scitică, adecă cu forme țe-pene și rigide și cu posturi magistrați și impunetóre le aflăm pe mantaua roșie, așa numită „Cappa lui Carlo-magnul“ din catedrala dela Metz, cum și pe haina mor-tuară a regelui danez Canutu cel mare din anul 873. Deci e sigur, că atât mai mare inriurintă trebuia să aibă ea cât și cultul paserilor Anaitis asupra Dacilor, cari erau megieși cu sciti. „In vechime se observă un fel de misterios acord“ țiece d. Odobescu, „în mișcările popórelor barbare dela Istru până la Fase, astfel în cât faptele vitejesci ale lui Mitridate cel mare n'au lăsat în nepăsare pe Leții din Dacia și cu vre-o sută 60 de ani în urmă luptele desperate ale lui Decebal în contra lui Trăian n'au remas fără de un tumultuos resunet prin-tre munténii neînfrănați ai Caucasului; acésta comu-nitate de interese n'a esistat numai în politică, ea de si-gur se întindea cu modulațiuni diverse la graiuri, la cre-dințe, la usuri“ (ib. p. 313).

Și întru adevér pe basrelievurile columnei trăiane figuréză călăreți, imbrăcați peste tot cu zale, în partea

Dacilor combăténd pe Romani. Zale purtau, după Tacit-us Persii, Partii și Sarmatii séu Scitii, megieșii Dacilor. Intr'o boltă funerară sub muntele Mithridat la Ker-ci (vechia Panticapea) aflăm figuri călăreți și pedestrași ferecate cu zale și incoifați cu căciule ascuțite. Dară chiar în vasele aflate în Torontal în Ungaria se află de asemenea figure cu zale. Și mai mare dovédă ni aduc fibulele dela comóra aflată la Petrósa la 1837. numite de Români „cloșca cu pui“, unde atât procedările or-namentării, cum și motivele ofeurării îngrădite sânt a-semene cu cea scitică.

După d. A. Odobescu datéză fibulele dela Petrósa unei epoce mult posterióre cununei dela Novo-Cerkask. Cloșca cu pui dela Petrósa corespunde întru câtva cloșcei cu 7 pui — gallina cum pullicinis VII. dărúitá de cătră regina lombarda Teodolinda la a. 595 catedralei dela Monza. Óre nu s'ar puté urmări aci vre-o urmă de a unui cult pasăresc dac ce s'a streplântat la Români? Pe un medailon de lut roșu aflat în ruinele cetății Aransio (Orange) din Francia meridională aflăm în re-liev o cloșcă cu trei pui cu un spic de grâu și cu o inscripție. Găina alba érá, după Angelo de Gubernatis, la Romani de bun augur din cauza puilor de aur, ce ea scotea. Érá la Români esistă un basm, în care se țiece, că „se întind zablăele și se bate cu maele când sosesce cucoșul cel care . . . vérsă din el . . . bani“.

(Odobescu, Tava în Columna lui Trăian, 1877, p. 516). Venusa Anaitis érá deita rodirii și privighiá asu-pra curăției și repausului. Ca emisari ai ei aflăm pe șoi-mii din Caucas, Volga și Irtisc, unde ei reprezentau em-blema puterii și a vitejiei, în Persia și Scitia aquila séu acira. Prin o combinație imaginară reese din acésta incuscire un tip supranatural de aciră cu doué capete. Astfel găsim pe basrelievurile dela Iazili-Kaia în dosul deitei Anaitis, pe pórtă de pétră din ruinele dela Etuk, cum și pe stâncele Pteriei alătúra cu Vinerea și deul Oman, soțul ei. În curénd ajunse acira cu doué capete a figură la Arsacidi și Sassanidi ca emblema stăpânirii, de unde o adoptară Maometanii (Longperrier) din Asia mică, și Saracénii cari cu stófe de mătăsărie întipărite cu acire bicefale o introduseră în Europa. La a. 1345 adoptară împérații Germani acira bicefală ca emblema împérației. Din monuminte mortuare aflăm, că și im-periul bizantin se serviá de acira bicefală ca emblemă. Pe o polă de iconă din mănăstirea s. Lavre dela mun-tele Athos aflăm o aciră bicefală, avénd între ambele capete coronate o cruce cu trei rescruci, de desubt o inscripție (Odobescu, p. 262).

În timpul de astăzi aflăm pe acira cu doué capete figurând ca emblema stăpânirii la trei împérații mari. De asemenea origine și desvoltare au de sigur celelalte embleme ale staturilor Europei, ca ale leului, porum-bului, șerpelui etc. Emblemele stăpânirii isvoresc dintr'un cult religios al deităților anticității și ca atare pre-sentă, de și culturile păgâne s'au înlocuit pretotin-denea prin cel creștinesc, o simbolisare a puterilor di-vinitare, sub ale căror patronagiu s'au pus staturile mo-derne și familiile cele mari aristocrate ale Europei. Fiesce-care emblemă de astăzi conține o episodă isto-rică din cultul religios al paserilor nóstre de astăzi.

Înțelegem deci opul dlui S. Fl. Marian despre or-nitologia poporană română, și constatăm cu mare plă-cere însemnanța lui pentru sciințe, istorie și arheologie. Credințele și superștițiile poporului român despre paseri ni apar ca mici reminiscințe ale unui cult religios, ce în anticitate domniá în țérrile romane și ale cărui urme nu s'a putut stinge nici prin creștinism.

Dionisiu O. Olinescu.

Premierea femeilor frumoase din România.

În nrl trecut al foii noastre reproduserăm după „Resboiul Român” din București un apel pentru premierea celor mai frumoase femei din România.

Drept respuns la apelul acela reproducem acum din „Românul” următoarea apretiare interesantă :

Cele publicate în „Resboiul Român” despre concursul frumuseții trebuiesc considerate ca o glumă sau ca o răutate malicioasă, ca o convocare la rebel între frumoasele Române. Din norocire, executarea proiectului va fi cu neputință și rezultatul votului este lovit din capul locului de nulitate.

Conform cu publicațiunea, toți Românii din orice parte a țării sunt invitați a lua parte la vot ; dar, fiind că comitatul n'are nici un mijloc a constrânge pe nimeni să-și exercite dreptul votării, se înțelege că numai acei bărbați vor vota, care au un interes personal, adică care speră a dobândi pentru votul lor vr'o favoare dela acea doamnă sau dșoră a cărei nume și adresă vor inscrie în biletul lor. Ce temeie poate pune comitatul p'un asemenea vot cumpărat, negreșit nu cu bani, dar c'o sărutare, c'o ochiadă, c'o făgăduielă ? Bărbații căsătoriți nu vor putea vota de cât pentru soțiile lor, căci nu încapă îndoielă, că ele vor îngriji a se încredința ca bărbătețul să-și dea votul pe seama lor. Vai aceluia bărbat care ar îndrăzni a da adesiunea sa unei alte femei ; ochii lui ar fi în mare pericol, și cu drept cuvânt, căci orb sau orbit trebuie să fie soțul care nu vede în soția sa culmea perfecțiunii și non plus ultra al frumuseții, și decât draga nevestică nu-i scote ochii pentru frauduloasa lui purtare, i va sgârâia cel puțin obrazul ca unui obraznic ce este. Tot cam astfel se va întâmpla cu toți logodiții și amanții, cu singura deosebire că ei nu vor vota de frică, ci de convicțiune pentru logodnicele și amantele lor. Nu poate fi îndoielă, că soțiile, logodnicele lor, vor îngriji și stărui a vedea biletele de votare subscrise, sigilate, adresate și pornite.

Care va fi dar rezultatul ? Numarul aleselor va fi egal cu numarul votanților. Nu există un criteriu al frumuseții ; proverbul strămoșesc „de gustibus non est disputandum” lasă fie-cărui deplină libertate în aprecierea plăcutului, și comitatul nu impune votanților obligațiunea d'aș motiva votul. Dar să admitem, că unele femei vor isbuti să dobândescă mai multe voturi de cât surorile lor, în acest caz, toate cele rămase în minoritate vor protesta, vor ataca alegerea și o vor declara de frauduloasă. Pe d'altă parte nenorocitele premiate vor atrage asupra-le ura și critica celor nepremiate, astfel că vor avea a plăti cu amarăciune îndoielnica distincțiune a preferinței votanților.

Am dîs că proiectata premiare a femeilor frumoase, decât nu e o glumă, nu poate fi de cât o răutate malicioasă, fiind că nu poate avea alt scop de cât a provoca discordia și zizania secului frumos : decât proiectul s'ar executa, se vor ivi după întei junie o mulțime de certe și de lupte, pe față și ascunse, între adorabilele divinități și n'ar fi de mirare decât lucrurile ar ajunge până a se lua de pîr și aș smulge reciproc codelle (cel puțin cele cumpărate la coafori). Fiind că premiile vor fi neapărat în mare minoritate (în fie-care județ numai câte una, în București cinci și în Iași, Galați și Craiova câte două) sêrmenele aceste vor fi persecutate, hulite și chiar bătute ; vor trebui să renuncie la un trai liniscit, la o viață socială, la vr'o legătură de amicie c'o altă

femeie. Biete e victime ale comitetului pentru premierea frumuseții vor fi silite a fugi din societate, a se refugia în vr'o mănăstire sau a se ascunde în gaură de șerpe.

Dar nu numai atâtea, premierea frumuseții, va avea și alte consecințe rele și triste : Femeile care n'au reușit, vor atribui nesuccesul lor votului soțului, logodnicului, fratelui, părintelui sau amantului, și ecă discordia în sinul familiei, căci femeile toate sînt nu numai frumoase, dar și ambițioase. Eu cel puțin n'am cunoscut în viața mea o singură femeie care ar fi creșut, că o altă femeie ar putea fi mai frumoasă de cât dînsa. Resultat al ambițiunii. Mi-aduc aminte — eră în timpul lui Alesandru Ghica — că un mic boiar, un pitar, decât nu me înșel, adresă Domnului o petițiune, rugându-l cu lacrimi ferbinți și cu genunchi plecați să se milostivească binevoind a-i trimite o invitațiune la balul curții împreună cu soția sa, căci, de nu va primi-o, cucóna lui îl amenință a se despărți de dînsul. De și a trecut mult timp d'atunci, de și societatea modernă a făcut mari năntări, tot n'aș pune mâna în foc, că nu se mai găsește și astăzi măcar o femeie, capabilă a cere divorțul fiind că bărbatul sau a înșelat-o, nevoțând pentru dînsa, și că astfel n'a dobândit un premiu al frumuseții, pe care-l merită d'o mie de ori mai bine de cât schilodele acele care numai prin fraudă, prin intrige sau alte mijloce de cari ar trebui să le fie rușine, au putut dobândi voturile unor bărbați a căror moralitate e destul de cunoscută.

O altă obiecțiune este nepracticabilitatea, chiar imposibilitatea executării proiectului : decât toți Românii, și proiectul nu exclude pe nimeni, sau fie numai majoritatea Românilor, să dîcem un milion de bărbați, ar lua parte la vot, cum va fi cu puțință a sêvêrși în timp de o lună numai despoiarea scrutinului ? să se numere și să se inscrie numele și adresele femeilor frumoase, să se facă controlul, căci trebuie verificat decât nu cumva vre-unul să fi trimis două sau mai multe bilete de vot. Desfid pe dl secretar al comitetului să sêvêrșescă aceste operațiuni, acesta lucrare gigantică, în timp de trei-șeci zile, căci ar trebui să numere, să despectuiască, să inscrie și să verifice pe și câte 33,333 bilete. Dar decât n'ar vota marea majoritate a cetățenilor, atunci rezultatul votului, ne mai fiind espresiunea majorității, nu mai este de nici o valoare, este lovit de nulitate.

Neputînd admite ca „Resboiul Român” să aibe înima atât de răutăcioasă ca să vire într'adins discordia în sinul societății, nu rămâne de cât supozițiunea că a voit să glumescă, să-și bată joc de adorabilul secs frumos. Dar nu e nici batjocură, nici glumă, ci un adevăr necontestabil, e tot adevêrul și nimic de cât adevêrul, când dîc cu sinceritate și cu deplină convingere, că toate românele sînt frumoase și că toate merită nu numai bijuterii, stofe, coróne și medalii, ci încă iubirea și devotamentul bărbaților ; și că eu aș vota cu mare plăcere pentru toate fără nici o excepțiune și pentru fie-care în parte premiul întei al frumuseții, ca unul ce am onóre a me putea numi încă al lor adorator și

Contemporan.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1884. —

Sesiunea generală a Academiei Române s'a deschis la 6/18 martie, sub presidiul dlui Dimitrie Sturdza. Cu asta ocaziune secretariul general, dl V. A. Urechia a cetit raportul anual despre activitatea Academiei și a secțiunilor ei în decursul anului încetat.

Totodată s'a presintat programa lucrărilor sesiunii

generale din anul 1884. Acésta indică alegerea comisiunilor obicinuite, cetirea raportelor comisiunilor pentru premii alese an, primirea legatului făcut Academiei de reposatul Hagi-Vasile, determinarea subiectelor de pus la concurs pe anii viitori, modificarea articolului 36 din Regulament, cestiunea ortografiei și a dicționarului, regularea nouelor sume acordate de cameră pentru Academie prin bugetul ministeriului instrucțiunii publice și cultelor pe anul 1884—5, votarea regulamentului pentru biblioteca Academiei, formarea bugetului pe anul 1884—5, alegeri de membrii onorari și corespunzătorii, luarea dispozițiilor necesare pentru instalarea publicațiilor și a bibliotecii Academiei, dispozițiuni pentru tipărirea manuscrisului dlui Gr. G. Tocilescu „Țăranul român”, premiat de Academie în sesiunea generală din 1882, dispozițiuni pentru tipărirea Psaltirii în versuri a mitropolitului Moldovei Dosoftei, alegerea delegațiunii pe anul viitor 1884—5.

Abia se deschise sesiunea generală și étă cetirăm în „Românul” următorea notiță;

„Ivindu-se ore-cari neînțelegeri între dl Sturdza, președintele Academiei române și dl V. A. Ureche, secretarul ei perpetuu, întregul biurou al acestui innalt aședemēt și-a dat demisiunea.

„În urma acestui incidinte, și dl V. A. Ureche s'a retras dela secretariat.

„S'a ales un biurou provisoriu compus din dnii Alecsandri, Ion Ghica, Bariț și Sion ca secretar”.

În urmarea acestei notițe, secretariatul Academiei publică în acelaș diar următorea deslucire:

„Unele diare din capitală au dat relațiuni controversate asupra faptului retragerii delegațiunii la începutul sesiunii actuale.

„Secretariatul este autorizat a aduce la cunoscința acelor diare, că prin întinderea crescendă a atribuțiunilor Academiei s'a ivit necesitatea complectării unor articoli din statute și regulament, relative la atribuțiunile oficiilor administrative. Pentru propunerea acestei modificări s'a ales o comisiune și spre a nu se prejudică întru nimic lucrarea ei, membrii delegațiunii și-au dat demisiunea, după care Academia alegându-și un biurou provisoriu ș-au rezervat a-și alege noua delegațiune după desbaterea modificării propuse la statute și regulament.

„Secretar general G. Sion”.

Acuma Academia ține ședințele sale sub presiul dlui Ion Ghica.

Vineri în săptămâna trecută se ținū ședință publică. Cu asta ocaziune dl Tocilescu făcu un raport asupra cercetărilor din urmă întreprinse la turnul dela Adam Cliși.

La concursul de premiu pentru cea mai bogată culegere de melodii naționale, au intrat patru lucrări. Una de dl Vulpian, care cuprinde 766 piese; a doua de dl A. I. Stoenescu cu 178 arii; a treia de dl T. Oprescu care conține o sută de melodii; a patra, anonimă, care cuprinde asemenea 100 de piese. Este de prisos să constatăm importanța acestor culegeri pentru musica noastră națională.

Cireul Romanilor.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 137. —

Cine nu cunoște vechia și renumită esclamațiune a Romanilor, cu care atacau pe domnitorii lor: „Pānem et circenses!?” Pāne și circuri! Pe atunci Romanii decăduți nu mai avem altă dorință, decât să-și sature stomacul și să se desfēteze în spectaculele drastice ale cireului. Istoria a eternizat pentru posteritate figu-

rele selbatice ale gladiatorilor, cari cu niște cuțite bine ascuțite se tăiau pe mōrte.

Însē setea de sânge a poporului nu se mulțumi mult cu lupta ómenilor; ei doriă o vedere și mai infricoșată și mai grozavă. Domnitorii făcură poporului pe voie; în curēnd apoi între gladiatori se lăsară tigrii, lei și alte animale selbatice. Aceste animale întēiu spin-tecau pe ómeni, apoi se sfășiau pe sine.

În timpul acesta începū și prigonirea sāngerósă a creștinilor. Lui Nero, renumitul împērat crudel, i plesni prin minte mai întēiu ideia, ca animalele selbatice să nu se mai slobodă spre gladiatori, ci spre creștinii făcuți prinsonieri.

Ilustrațiunea noastră represintă scena, când împēratul Nero, rentors din resboiul cu Grecia, a dat o mare serbare în amfiteatrul care cuprindea 80,000 de ómeni. Strălucita curte împērătēscă, senatorii, amploiații, curtenii și niște femei imbrăcate cochet impresurau pe împēratul în logia sa decorată cu flori și cu vase pline de flori.

Amfiteatrul eră indesuit de lume, care așteptă cu curiositate incordată începutul spectacolului; ér împēratul ședea fără simțire în tronul de porfir și nu părea a observă pe cei din giurul seu.

După obicinuital duel al gladiatorilor și după transportarea morților, o vedere curiosă și încă ne mai pomenită se oferī privitorilor. O ușe laterală a amfiteatrului se deschise și intră o grupă ciudată: bētrāni, bărbați, femei și copii, căroră li se deteră 'n mână arme, dar cari probau prin atitudinea lor, că nu din bună voie veniseră acolo. Ei erau creștini. Au fost prinși, căci Nero i-a acusat, că dēnșii au aprins Roma, de și ęnsuși împēratul dete ordinul să se aprindă 'n mai multe locuri.

Ilustrațiunea noastră infășoșeză momentul acela, când o parte a creștinilor, după o fugă scurtă, mōrte de ghiarele fierelor. Unii bărbați încercă a resiste cu armele ce li s'au dat. Punctul central al acestei lupte infricoșate este o grupă, care în deosebi ni atrage luarea aminte. Acésta e o pāreche de ómeni, bărbatul și soția sa, cu doi prunci ai lor. Părintele, cu brațul ridicat spre cer, invócă resbunarea aceluia asupra despotului; ér mama, care par că nu mai simte nici o durere pāmēntēscă, așteptă cu resignațiune mōrtea de martiră, pe când copiii — un băiat și o fētă — cuprinși d'o grōză teribilă, își caută scāpare la părinții lor; dar însēdar; peste câteva minute și sāngele lor nevinovat colorēză roșu pāmēntul amfiteatrului. Ér poporul aplaudēză cu frenesie acest spectacol demonic.

I. H.

Literatura și arte.

Teatrul Național din București. Despre „Hatmanul Baltag” operă bufă, de dnii Caragiali și Negruzzi, musica de d. E. Caudela, criticul musical al „Românului” scrie aceste: „Avēntul musical, ce ia dela un timp incoa Teatrul Național, este fōrte imbucurător. Afară de acest nou interes, care din ce în ce va atrage publicul și va aduce prin urmare prosperitatea teatrului, este șcōla musicală română ce începe a se afirmă, este cariera artistică ce va deveni mai practicabilă la noi. Ori-care ar fi innălțimea și meritul lucrării ce dl Caudela a presintat săptămâna trecută publicului bucarecean, ea însămnă un pas mare al mersului nostru înainte pe tērēmul artistic, ea va putē chiar fi considerată ca unul din motoriele ce au dat ore-care impulsione mișcării nōstre musicale”.

✓ **Poesiile lui Eminescu** se află de vēndare la București, în tōte librăriiile, cu prețul de 4 lei esemplarul.

Din această colecțiune reproducem și noi poesia din nr. prezinte.

Teatru român în Deș. Dl. G. Aug. Petculescu, componându-și trupa de nou, a început să dea erăș reprezentatiuni teatrale prin diferite orașe. La 22 marte s'a jucat la Deș piesa „Pantalonul roșu”, comedie în un act, tradusă din limba franceză de dna M. Teodorini și „Bărbații fermecați” comedie originală cu cântece în 3 acte de M. Pascali. La 23 marte s'a reprezentat „Esecutorul de Paris”, comedie franceză în 2 acte, tradusă de dna M. Teodorini și „Rusalile”, comedie originală cu cântece în un act de V. Alecsandri. Pentru 25 marte s'a anunțat piesa „Soldații români” și încă una. Trupa se compune din persoanele următoare: A. Dobricean, I. Dobricean, E. Iovescu, E. M. Mihailescu, S. M. Constantinescu, I. Bogoi și T. Ungurescu, dimpreună cu directorul. La Deș vor mai da 2 reprezentațiuni, apoi se vor duce la Năsăud, Sighetul Marmației, Arad.

Teatrul din Galați. Țiarele din Galați sânt pline de dări de semă asupra reprezentațiunilor trupei dlui Gr. Manolescu. Până acum această trupă a jucat trei piese: „Dama cu camellii”, „Doi serginti” și „Doue orfane”. Țiarele laudă jocul actorilor, însă deplâng nepăsarea publicului, care nu încuragază cum se cuvine pe acest artist atât de activ. Mai mulți tineri gălățeni au format un comitet pentru a mai scutura indiferentismul gălățenilor intru cât privește cestiunile de artă.

Teatrul din Iași. Duminecă seara s'a dat în Iași a doua reprezentațiune a piesei dlui S. Bodnărescu, „Lăpușnenu Vodă”, dramă în 5 acte.

Esplicații asupra sistemului de măsuri și greutateți metrice, cu tabele de prefacerea măsurilor noi în măsurile vechi și vice-versa, de M. Vergolici ingeniari, a eșit de sub tipariu la Bucuresci.

Tesă de doctorat. Dl. dr. Aureliu Sterca Șuluț a dat publicității în Budapesta în limba ungerescă o scriere intitulată: „A neologismusok kerdése a román nyelvhen” (Cestiunea neologismelor în limba română.) Broșura are o estensiune de 37 pagini.

Țiare de tôte ȝilele „Românul” din Bucuresci află, că „Gazeta Transilvaniei” din Brașov, care acum apare de trei ori pe săptămână, va deveni peste puțin ȝiar cotidian. Tot în „Românul” cetim, că ȝiarul politic de tôte ȝilele, dcspre care vorbirăm în nr. trecut, va apăre în curând la Sibiu. Director al acestui nou ȝiar va fi dl Nicolae Christea, fostul redactor al „Telegrafului Român”; cu partea literară va fi însărcinat dl Ioan Slavici, cunoscutul novelist.

Anuariul României pe 1884 a apărut la Bucuresci. Această călăuză conține: statistica țerii, notițe asupra finanțelor, comerțului și industriei, un dialog român-frances-germân, adresele stabilimentelor oficiale, bănci, case de comerț și profesiunile liberale. Adresele sânt puse pe ordine alfabetică și pe profesiuni. Acest anuarie publicat de dl F. Damé se găsește de vânzare la librăria Socec.

Foi noue. „Doina” se numește o nouă foie musicală și literară apărută de curând la Bucuresci, care credem că va fi salutată cu plăcere de toți iubitorii de musică. Va eși odată pe săptămână și se pôte abonă în librăriile de acolo. — „Țera nouă”, este o revistă scientifică, politică, economică și literară, care eși în săptămâna trecută la Bucuresci, redactată de dl Ion Nenișescu. Această revistă, cuprinde, după moda nouă introdusă de unele reviste din Bucuresci, și text frances, de aceea are și un titlu frances: „La Roumanie nouvelle”. Apare de doue ori pe lună. — „Revista Societății Sentinela Românișmului”, asemenea a apărut de curând tot la Bucuresci, va eși odată pe lună, ocupându-se de literatură și sciință.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dșora Bărescu* e greu bolnavă; tinera artistă suferă de un reumatism articular, precum și de o bôlă de inimă. Medicii speră într'o vindecare deplină. În tot cazul însă, dșora Bărescu nu va mai puté să jôce pe scena Burgteatrului în stagiunea actuală. — *Dômnă Teodorini*, directoarea teatrului din Craiova, a sosit la Bucuresci. Dnei va sta numai vr'o câteva ȝile acolo, apoi va plecă, impreună cu fiica ei Aurora, în Italia la Rimini. De aci dnei se va instală în Florența pentru a se ocupă de educațiunea fiicei sale, al căreia talent artistic va fi cel puțin egal, pôte, cu acel al surorii sale Elena Teodorini, celebra cântăreță care a fost angajiată de curând în Buenos-Ayres cu 35,000 lei pe lună. — *Dl Samuil Poruț*, consiliar de secțiune în ministeriul de interne, fu decorat cu ordinul „Coronei de fer” cl. III. — *Dl George Chicin*, din Nădlac, comitatul Cianad în Ungaria, în săptămâna trecută fu promovat la gradul de doctor în drepturi.

Din lumea bucurescănă „Românul” a început să publice în fie-care duminică câte o revistă. Din cea de pe urmă scôtem următoarele: Familia Grădiștean a fost adânc atinsă prin doue perderi. Dl Constantin Grădiștean și dl Petre Grădiștean au ingropat, la doue ȝile de distanță, pe mamele lor. — Vineri seara dna Lința Cantacuzino ș-a redeschis salónele, un adevărat muzeu, unde prin obiectele de artă stăpâna casei lucedse mai pe sus. Dna Cantacuzino e o pianistă care pôte rivalisă cu ȝinele clavirului dnele Brancovean și Bibescu. Lume frumôsă și alêsă. Înainte de danț a fost un mic concert. — Câteva dne elegante, imitând moda din străinătate, au început să primescă peste ȝi. Așă dar sâmbêta a fost recepțiune la dna Stolojan. Salonul e frumos ca și stăpâna casei; lumea fôrte elegantă. Bufetul aședat între flori e atrăgător. Societate alêsă la principesa Maria Stirbei. Protipendada Bucuresciului ș-a dat rendez-vous în acel salon, unde odată a fost un Domn și un tron. — Marti seara s'a dat în sala teatrului Național, supt patronagiul reginei o reprezentațiune teatrală de mai multe piese, jucate de diletanți din societate, în profitul sâracilor. Regele și regina au onorat cu presința lor această serbare. Logile erau pline de o lumă cunoscută. Tôte damele în mare toaletă de bal, acoperite de flori și de briliante. S'a jucat patru piese. Trei în limba franceză și una în limba românescă. — Mercuri seara a fost un mare concert la operă, în beneficiul dlui Ansel, tenor anonim, cu grațiosul concurs al câtorva persoane din societate. Sala apără ca o bogată florărie. Fu iluminată de sus până jos, ca la serbători. În logia regală se află regina cu dșora Romalo, demôsela de onóre. Regina portă o toaletă de catifea neagră acoperită cu brilianturi. — Joi, dela 4 ore până la 6, mare primire la legațiunea Italiei. Dame frumôse, bărbați de marcă, ceai și bufet. Multe lume la șosea.

Mișcări electorale române. În urma apelului comitetului electoral central din Sibiu, în mai multe comitate s'au ținut și se țin conferințe electorale, spre a se constitui în partid și spre a alege comitete prin tôte cercurile din comitat. Astfel de conferințe s'au ținut la Timișoara, Sibiu, Cluș, ér în alte locuri se vor ținé de acum înainte.

Intrunirile literare din Brașov se continuară în joia trecută. Cu asta ocaziune dl profesor Iosif Macsim vorbi despre lumina electrică, dl Ioan Popea despre Constantin Negruzzi, ér dl A. Bărescu ceti o mică comedie.

Societatea „Macedono-română”, al căreia scop este dezvoltarea culturală a Românilor din provinciile turcesci, va ținé ȝilele aceste o intrunire la Bucuresci. La această intrunire va asistă și cunoscutul luptător pen-

